

Rendhagyó leltár (töredékes)

TÁJ

Észak–Déli irányú, keskeny, meredek vonulat a Zagyva – Kövecses patak, Zám patak és a Szurdokpüspöki – Gyöngyöspatai átjáró között. Éghajlati vonásai hegyvidéki jellegűek. Kőzetanyaga piroxén-andezit. Nem mészkő. A Zagyván túl húzódik a Cserhát szelídebb-szerényebb vonulata.

NÉP

Neve palóc. Keveréke a magyarnak, a kabarnak, az őslakos szlávoknak s a később betelepedett kunoknak. Tájnnyelve egyedüli, azonnal felismerhető. Birtokos névmásai is: enyim, ettéd, ezövé, emménk, ettéték, ezövék.

FALU

Lassacsán város. A leltár keletkezésekor háromezer fős nagyközség.

Neve Pásztó. Rendelkezik Fel és Alvéggel. Így van Kutri, és Büge. Átszeli a Kövecses patak. Ebből ágaztatott egy haszon csatorna. Neve Malom patak, vize, mikor kékfestők pingálják, színes.

Nepomuki Szent János egykedvű szobra.

Ívben hajló szemöldökfa.

Híres haramiák felrémlő árnya.

Bolond Miska, meg az őt riogató kölykök.

Amálka néni, ablakában könyökölve. Mögötte a kék homályban szekrény, tetején sárga almák sorakoznak. Az almák illata.

Úrnapi körmenet. Rajeczky Benjámint palástjába burkolódzva, oltáriszentséggel.

Baldachin. Zászlók. Tölgyfalombos sátrak. Levélzetük később szarvasbogár-had martaléka.

Harangszó (változó erősségű). Felelőse Fodor János

Király bácsi órái. Kakukkolva, csengve-bongva válaszolnak.

Hulló rózsaszirmok. Hullásukat okozó fehér ruhás lányok. Apró kosaruk is.

Gottlieb, a pék. Helye a menetben. Sisakja. Rövid pilótatorje. Mögötte a legénysége, a helyi tűzoltótestület. Négy fő. Sisakjuk nincs.

Riadt szemű ministráns. Kezében füstölő szelencét lóbál.

A tömjén füstje, amely köddé válik s fennakad a dér – csípte kökénybokor ágára.

Ménkű, mely a Muzsla homlokát veri.

Elhullatott szarvasagancs.

Illatok. Égetett avaré, cefre rothadásé. Sike Kálmán hordót kéne.

Újbor hetyke tánca ellen rémült abroncs feszül.

Fekete öregasszony, kezében imakönyvvel, vecsernyére menet.

Kútba ugrott lány lebegő teste. Szeme nyitva. A víz szintje nyugodt, csillagokat tükröz.

Alumínium szalagocskák sűrű hullása. Zümmögő Liberátorok gyilkos árnyékai a magasban.

A comtesse, lovaglóstorával. Csizmája előtt két kopó.
Rozsdás sarokvas nyögve cipel nyikorgó ajtószárnyat, a bolt szálkás padlóján a szétszórt gépselymek gabalyodott szálai között egy éppen maradt kabátgomb.
Görnyedt pályamunkások monoton bókolása, csiholt ritmusukra ringó lobogóláng jegenyefa-sor.
Szántalpak kékre csiszolt nyoma, bennük izzadt hólé.
Májusfa hetyke kontya alatt zörgő krepp-papír sereg.
Állig bugyolált menyasszony. Szája lila, arca piros.
Lármázva köröző, vasporos-tollú varjak.
Lépésneszre elhaló tücsökzene.
Drótostót kántáló ajánlkozása.
Pléh-Krisztus. Egyik tenyere sebéből kiszakadt a szög. Így szélben picit integet.
Térdre rogyott szekér, rúdja csúcsán antenna.
A gyérvizű Zagyva duzzasztott medre. Magas partjáról visongó, mezítlen gyerekek ugrálnak. Egyikük pejkanca hátára kapaszkodik.
Bajnóczy bácsi a pejkanca csutakoló gazda.
Furulyaszó.
Lélekharang riadt siránkozása.
Állig gombolt legény.
A bizonyítványt kiállító halottkém.
A kötél, amit a halottkém nem látott.
Kiállítás.
Visszhangja, amint legördül a Nyikom nyeregből,
Kiscsikó, amely erre retten, s vágtaiba kezd,
Robogására riadó fürj család,
Pihés-szemérmű, napozó cigánylányok,
Darázs-raj.
A kimerült kiscsikó homloka tétován úszó ökörnyálat szakít; csitító célszalagot.
S még mennyi egyéb!

Lám, milyen gazdag fejedelemség, mily csodás lerakat. Bár csöppnyi terület, mégis rész az egészben, ahol mindennek helye van, mindennek, ami eleven vagy holt, szerves vagy szervetlen. Mert jaj lenne, ha csak egy üres csigaház is hiányozna a leltárból!

Idegsejtjeivel, álmatlan éjszakákkal, kínzó szorongással fizetne az, akinek az a tiszte, hogy ezen a birtokon rendet tartson!

Csohány Kálmán itt az intéző, számadó egy személyben. Feladata, hogy mindent lajstromba vegyen, megőrizzen, elraktározzon, szigorú hűséggel, mesterségének alázatos tiszteletével. Írása szép jel, biztos rovás. Ugyanakkor kifinomult is, gyengéd is. Mindig a lényegét rögzíti.

Eszközei a tus-toll, hegyezett nád, karc-tű, recski rézlemez. Szép sorjában szedi elő a leltár tételeit. S hatalmánál fogva, belőlük aranyat csinál.

Most famulusa vagyok. Velem jöhetnek, hogy együtt legyünk részesei ennek a magasrendű alkímiának, ahol a mágia révén, a csípős sav nyomán más minőséggé alakul az anyag cseppfolyós lesz ismét az andezit, a holt vidék korhadt haranglábjaiból lebegni szökken az ötvözött érc, a fenyők gyökerüket szakítva túleveleik helyén

evező-tollakat növesztenek, szárnyuk suhogását a harangnyelv pici kondulása ütemezi, csőrükkel ablakkeretet visznek, belőle vánkosra könyökölve. Amálka néni tekint vissza, Gottlieb masírozik peckesen Bolond Miskába karolva, mögöttük vágat a pejkcancát szórén ülő, mezítlén királyfi. Oly sebesen repülnek, hogy felizzanak útjukban a csillagok.

Jöjjenek hát, melegedjünk közöttük.

Elhangzott: Budapest, Vigadó Galéria, 1981. jan. 15.

Illusztráció

A hazudós lány (Lengyel elbeszélések, Budapest, 1974)